

SHELAR MARRAKESH

*Da sunan Allah Mai Rahama, Mai Jin-Kai
Dukkan yabo ya tabbata ga Allah, Ubangijin halittu. Tsira da amincin Allah
su tabbata ga shugabanmu Amintacce, Annabi Muhammadu, tare da dukkan
annabawa da manzanni.*

Lura da haɗarin kaƙancewar yanayi da yankuna daban-daban na ƙasashen Musulmi suke ciki, sakamakon rungumar salon amfani da ƙarfi da makami wajen warware sabani, da fafutukar tilasta bin wasu ra'ayoyi;;

Kasancewar wannan yanayi ya janyo rauni da gurgunta ƙarfin hukumomi a wasu yankunan, wanda ya ba da damar ƙarfafuwar wasu ƙungiyoyi na masu aikata laifuka, waɗanda ba su da wani halacci na ilimi ko na siyasa; waɗanda kuma suke ba wa kansu haƙƙin yanke hukunce-hukunce da suke jingina wa ga Musulunci, tare da zartar da wasu tunane-tunanensu waɗanda a zahirin gaskiya sun ci karo da koyarwar addini, sannan kuma suna cutar da sassan al'umma baki ɗaya;

Kuma lura da irin yanayin da ‘yan tsirarun mabiya addinai suke fama da shi, sanadiyyar gurbacewar wannan dangantaka, da ke jawo kisa, da bautatarwa, tilasta Hijra, da tsangwama, da keta mutunci duk kuwa da cewa su sun zauna cikin kulawar Musulmai da amanarsu shekaru aru-aru, ƙarƙashin yanayi na hakuri da juna, da fahimtar juna, da ‘yan-uwantaka – wannan tarihi ya ruwaito kuma masu adalci daga cikin marubuta tarihin wassu al’ummomi da ci gaban su., duk sun tabbatar da shi.

Kasancewar wadannan laifuffuka ana aikata su ne da sunan Musulunci da Shari'a, bisa yin kage ga Mahalicci Mai Girma da Daukaka, da kuma Manzon Rahama, tsira da amincin Allah su tabbata gareshi, da yin kazallaha ga mutune sama da biliyan guda cikin 'yan-adam, wadanda ake jefa addininsu, da mutuncinsu cikin batanci, da munanawa, har suke wayar jari cikin kangan kiyamata, da gujewa, da kiyayya, tare da cewa su kansu ba su kubuta daga wadannan aika-aika ba, kuma ba su tsira daga masifun ba.

Saboda sauke nauyin yin bayani, wanda Allah ya rataya a wuyan malamai, musamman cikin irin wannan lokaci na runtsi, a cikin tarihin al'ummar Musulmi; kuma don tseratar da rayukan da ba su da laifi, tare da tsare mutunci, da burin tabbatar da zaman lafiya tsakanin al'umomi, da neman tsai da hakki, kuma don jaddada hakikanin kamannin addininmu mai tsarki, da yin nasiha da gargadi ga daukacin al'umma game da tasirin wadannan laifuffuka da suke shiga rigar addini, a bisa hadin-kanmu da kwanciyar hankalinmu, da cin ma muradunmu a gajere da dogon zango.

Kuma domin tunawa da shudewar fiye da shekaru dubu da dari huɗu (1400) daga ranar da aka sanya hannu kan rubutacciyar takardar Yarjejeniyar Madina¹ a kayi wannan taro a birnin Marrakesh na Masarautar Maroko mai daraja. Kuma farkashin kulawar Mai Alfarma Sarki Muhammad VI, Sarkin Maroko kasa da ta kasance, al'ummarta da gwamnatinta ba su gushe ba suna abin misali ta koyo, wajen kulawa da hakkin tsirarun mabiya addinai. Tarihin Maroko tana cike da misalan amintar rayuwa da juna, da cudanya tsakanin Musulmi da wasunsu, wadanda suka yi tarayya da su cikin zamantakewar wannan kasa, da kuma wadanda suka zo garesu samun mafaka saboda tsoron tursasawa saboda dalilin addini ko zaluncin zamantakewa.

Kuma wannan taron an shirya ta da hadin-gwiwa tsakanin Ma'aikatar Wakaf da Kyautata Harkokin Addinin Musulunci ta Masarautar Maroko, da kuma Zauren Inganta Zaman Lafiya a Cikin Al'ummar Musulmi, da ke Hadaddiyar Daular Larabawa, a daga 14 zuwa 16 ga watan Rabi'ul-Sani 1436, Hijiriyya, dai-dai da 25 zuwa 27 ga watan Janairu 2016, Miladiyya.

A wannan rana, kimanin mutum dari uku (300) da suka hada da malaman Musulmi, da masanansu, da ministocinsu, da masu fatawarsu, suka haɗu bisa

---

¹. wadda aka yi tsakanin Annabi Muhammad (SAW) da mutanen Madina, mai kunshe da sharuɗan bai wa kowa 'yancin yin addininsa ba tare da tsangwama ba] is only an explanation of what the charter of Madina is and neither in the Arabic nor English at best it should be a footnote.

banbancin mazhabobi, da akidodi, daga fiye da kasashe dari da ashirin (120), tare da halartar 'yan-uwansu shuwagabannin wassu addinan daga al'ummomi da batun ta shafa da ma wasunsu, a cikin duniyar Musulunci da ma wajenta. Sun kuma hadu da wakilan kungiyoyin musulunci da kungiyoyin kasa-da-kasa. Dukkan bangarorin da suka taru na da kyakkawan sanin yunkurinsu na da nagarta kuma batun na da girma.

Kuma bayan musayar ra'ayoyi da tattaunawa, malamai da masu tunani Musulmai da suka halarci wannan taro tare da goyon baya da suka samu daga 'yan-uwansu mabiya wassu addinai anan suna shelar abubuwa kamar haka:

“Shelar Marrakesh Game Da Hakokin Tsirarun Mabiya Addinai A Duniyar Musulunci”

NA FARKO: Jan hakali zuwa ga manyan da tanade-tanaden da muradai da Musulunci ya zo da su kamar haka:

- 1- Cewa dukkanin 'yan-adam, tare da banbance banbancen jinsinansu, da launukansu, da harsunansu, da akidunsu, Allah mai Buwaya da Daukaka Ya girmama su, da busawar da Ya yi daga Ruhinsa, cikin babansu Annabi Adamu (AS), wato fadinSa a Kur'ani cewa: “Kuma hakika mun girmama bani-Adama...” (Al-Isra'i:70).
- 2- Cewa girmama mutum yana wajabta ba shi 'yancin zabi (wato “Babu tilastawa a addini” Al-Bakara:256; “Kuma da Ubangijinka Ya so, da daukacin wadanda suke bayan-kasa sun ba da gaskiya kacokan. To, shin kai ne za ka tursasa mutane har su kasance masu ba da gaskiya?” Yunus:99).
- 3- Hakika 'yan-adam, ba tare da la'akari da dukkan banbance-banbancen halitta ba, da zamantakewa, da tunanin da ke tsakaninsu, to 'yan-uwa ne a matsayin su na 'yan-adam, (“Ya ku mutane, hakika Mu mun halicce ku daga namiji da mace, kuma mun sanya ku al'umomi da kabilu domin ku san juna,...” Al-Hujurat:13).
- 4- Hakika Allah mai Buwaya da Daukaka Ya tsai da sammai da kassai ne bisa adalci, kuma ya sanya adalci a zaman ma'aunin mu'amala tsakanin 'yan-adam baki-daya, don toshe kafar kiyayya da kullata. Kuma ya kwaɗaitar game da kyautatawa don janyo soyayya da kauna (“Hakika Allah Yana umarni da kyautatawa, da adalci, da ba wa ma'abota kusanci...” An-Nahal:90).

- 5- Hakika zaman lafiya shi ne taken addinin Musulunci, kuma manufa mafi daukaka daga manufofin Shari'a, a zamantakewar dan-adam. ("Ya ku wadanda kuka ba da gaskiya, ku shiga cikin aminci [Musulunci] gabaki-daya." Al-Bakara:208; "Kuma idan suka karkata, ga zaman lafiya, to ka karkata gareshi. Kuma ka dogara ga Allah." Al-Anfal:61).
- 6- Hakika Allah mai Buwaya da Daukaka Ya aiko manzonmu (SAW) don ya zama rahama ga talikai ("Kuma ba mu aiko ka ba, face rahama ga talikai." Al-Anbiya:107).
- 7- Hakika Musulunci yana kira zuwa ga aikata alheri ga sauran mutane, , ba tare da banbancewa tsakanin mai biyayya da mai sabawa a akida ba. ("Allah ba Ya hana ku ga barin wadanda ba su yake ku ba a cikin addini, kuma ba su fitar da ku ba daga gidajenku, ku kyautata musu, ku yi ma su adalci. Hakika Allah Yana son masu adalci." Al-Mumtahana:08).
- 8- Hakika Shari'ar Musulunci mai dogewa ce a kan cika yarjeniyoyi, da alkawura wadanda suke tabbatar da zaman lafiya, da rayuwa tare, tsakanin 'yan-adam ("Ya ku wadanda kuka ba da gaskiya, ku cika yarjeniyoyi." Al-Ma'ida:01; "Kuma ku cika alkawarin Allah idan kun yi alkawari." An-Nahal:91). "...Duk wani kawance da ya faru a Jahiliyya, to Musulunci ba zai kara ma sa komai ba, face karfi. (Imamu Muslim ne ya fitar da hadisin a cikin Sahihinsa).

NA BIYU: lura da "Yarjejeniyar Madina" a matsayinta na makoma, kuma tushe wajen tabbatar da haƙƙoƙin tsirarun mabiya addinai a duniyar Musulunci:

- 9- Hakika "Yarjejeniyar Madina", wadda shugabanmu Annabi Muhammadu (SAW), ya tabbatar da ita don ta zama kundin tsarin mulki na al'umma mai kabilu da addinai daban-daban, ta kasance tabbatarwa ce ga dunkulallun tanade-tanade na Al-Kur'ani da manya-manyan ginshikan Musulunci.
- 10- Hakika wannan takarda tabbatacciya ce a wajen sanannun shuwagabannin al'umma wacce ba'a shafeta ba.
- 11- Hakika kasancewar "Yarjejeniyar Madina" zakaran gwajin dafi tsakanin abin da ya rigaye ta, da abin da ya zo bayanta a tarihin dan-adam, ya samu ne saboda:

A} Irin kallon gabaɗaya da ta yi wa ‘yan-adam, na kasancewarsu haliitta abar girmamawa; domin ita ba ta yi magana ne game da tsiraru ko masu rinjaye ba; a’a, tana nuni ne zuwa ga sassa mabanbanta, da suka haɗu suka yi al’umma ɗaya, wato ma’ana, ‘yan kasa.

B} Kasancewarta ba ta samo asali ba daga yaƙe-yaƙe, ko rikece-rikice. Sai dai kawai zamowarta sakamakon yarjejeniya tsakanin jama’u da suke zaune da juna, masu zaman lafiya da juna tun asali.

- 12- Haƙiƙa wannan takardar yarjejeniya ta samu karbuwa da kula da duniyoyi kuma ta kunshi da tabbatar da manyan manufofin Shari’a da jigogin addini. Don haka, duk wata shadara daga cikinta, ko dai ta zama rahama, ko hikima, ko adalci, ko maslaha ga kowa da kowa.
- 13- Haƙiƙa, ga Musulmai, yanayin al’ummar wannan zamani, ya dace da “Yarjejeniyar Madina” domin ta samar wa Musulmai mafi kyawun makoma zuwa ga tushe, da tsarin zaman kasa ɗaya. Kuma tabbas ita siga ce ta yarjejeniyar zaman kasa ɗaya, kuma kundin tsarin mulki ce ga al’umma mai yawan kabilu, da addinai, da harsuna, waɗanda suke zaune ɗamfare da juna, wanda ɗai-ɗaikunta suke samun haƙƙoki na bai-ɗaya, kuma suke ɗaukar nauyaye-nauyaye iri ɗaya, kuma suke dangantuwa zuwa al’umma ɗaya, duk da irin banbancin da ke tsakaninsu.
- 14- Haƙiƙa kasancewar wannan takardar yarjejeniya ta zamo makoma ga zamaninmu, da lokacinmu, ba ya nufin cewa wasu tsare-tsaren na daban, ba masu adalci ba ne, a yanayin zamanin da aka samar da su.
- 15- Haƙiƙa “Yarjejeniyar Madina”, shad̄arorinta sun kunshi ginshikan zaman kasa ɗaya bisa tsarin yarjejeniya, kamar ayyana ‘yancin yin addini, da ‘yancin zirga-zirga, da ‘yancin mallakar dukiya; da tushen taimakekeniyar al’umma, da tushen tsare-kai na juna juna, da tushen adalci, da daidaito a idon doka, (Misali: ...Kuma cewa Yahudawan Banu-Aufu al’umma ɗaya ce tare da Muminai. Yahudawa na da addininsu, kuma Musulmi na da addininsu, da barorinsu da dukiyoyinsu; face wanda ya yi zalunci, ko ya aikata laifi. To haƙiƙa shi ba ya hallakar da kowa face kansa, da iyalan gidansa...)(Kuma ciyarwar Yahudawa na kansu, hakanan ciyarwar Musulmi na kansu. Kuma wajibi ne a tsakaninsu su yi taimakekeniya a kan yaƙar wanda ya yaƙi ma’abota wannan yarjejeniya. Kuma a tsakaninsu akwai gargadi ta nufin alkhairi da nasiha da aikata alheri; banda laifi, kuma

cewa mutum ba ya yin laifi da laifin abokin kawancensa, kuma cewa taimako na ga wanda aka zalunta.

- 16-** Hakika manufofin “Yarjejeniyar Madina”, su ne kashin bayan kundayen tsarin mulkin kasa, a kasashen da suke da rinjayen Musulmi. Kuma yarjejeniyar Majalisar Dinkin Duniya tana dacewa da ita, da ma yarjeniyoyin da suka biyo bayanta, kamar shelar hakkin ɗan-adam, tare da kiyaye tsari na bai- ɗaya.

NA UKU: Game da daidaita fahimta da bayanan ginshikan da suka shafi matsayar Shari’a, dangane da hakokin tsiraru:

- 17-** Hakika matsayin Shari’a game da wannan batu, kamar yadda matsayinta yake ne a waninsa. Wato yana komawa ne zuwa ga wasu tarin ka’idodin minhaja wanda jahiltarsu, ko juya musu baya, yakan janyo cakudewa da cudanya gaskiyar lamari. Daga cikin waɗannan ka’idodin minhaja akwai:

A} La’akari da gamammun tanade-tanade na gabaɗaya, kamar hikima, da rahama, da adalci, da maslaha, da gabatar da kallo na gabaɗaya, wanda yake kulluwa tsakanin nassoshin Shari’a, sashinsu da sashe. Kuma ba ya wofintar da nassoshi na sassa, waɗanda na gabaɗaya suke samuwa daga garesu.

B} La’akari da sassan da aka ba su damar yin ijtihadi, game da yanayi da hukunce-hukuncen Shari’a na sassa waɗanda kan gushe; da kuma nau’oi’n yanayin wannan zamani, da lura da abin da ke tsakaninsu na kamanceceniya da banbanci, don daidaita aiwatar da hukunce-hukunce, a kan abubuwan da suke faruwa, da sanya kowanne a gurin da ya dace da shi, ta yadda fahimtoci ba za su juye, su koma kishiyoyin juna ba, kuma manufofinsu ba za su sami tangarda ba.

C} La’akari da kulla alaƙa tsakanin zancen wajaɓta hukunci (taklifi) da zancen kulla dangantaka (wadha’i); ma’ana kallon hukunce-hukuncen takalifanci a haɗe da dalilai na zahiri a rayuwa, da na zamantakewar ɗan-adam don aiwatar da ɗaukar nauyi. Domin haka ne masanan fikihun Musulunci suka sanya ka’idar cewa: “ba a musa canzawar hukunce-hukunce don canzawar zamuna”.

D} Kulla alaƙa tsakanin umarce-umarce, da hane-hane, da tsarin maslahohi da barnace-barnace, domin babu wani umarni ko hani a Shari’a, face yana nufin janyo amfani, ko kawar da barna.

- 18-** Hakika cikin ijthadodin da masana fikihun alaƙoƙi suka fitar, game da tsirarun mabiya addinai, akwai abin da ya tasirantu da wasu abubuwa da suka auku a tarihi, a wani yanayi da ya kasance, wanda ya saba da yanayin da muke ciki a yanzu, wanda babbar alamarsa ita ce rinjaye al'adun rikece-rikice da yake-yake.
- 19-** Hakika, a duk sanda muka yi dubi zuwa ga tarin rikice-rikicen da duniya take ciki, waƙanda suke barazana ga 'yan-adam, za mu ga wajabcin bukatar taimakekeniya na gaggawa, a tsakanin dukkan kungiyoyin addinai. Shi kuwa wannan taimakekeniyar ba kawai za'a gina ta akan aminta da fahimtar juna da girmama juna ba ne, dole a sami hi lizimtar haƙƙoƙi da 'yancin waƙanda dole ne doka ta ko wacce kasa ta yi musu kariya. Ba ya waɗatuwa kawai a rubuta bukatar aiki tare, dole mu fara dogewa akan al'ada wacce take watsi da duk wani nau'i na tursasawa, da rashin hakuri da juna da girman kai.

Bisa abin da ya gabata, hakika mahalarta wannan taron, suna kira ga:

A] Malamai da masu amfani da tunani da hankali a cikin Musulmai, su yi nazari wajen samar da tsari ta hukuma na zaman kasa daya wacce za ta iya tattaro al'ummomi da ban da ban. Irin wannan tsari ta hukuma ta zamo mai asali daga tarihi da ka'i'dodi fikihi tare da la'akari da chanje chanje, da suke faruwa a duniya.

B] Makarantun ilimi da Hukumomin addini, da su jarumci sake bitar manhajojin karatu, don fuskantar duk wassu abu dake janyo tsattsauran ra'ayi da ta'addanci, da kunna wutar yake-yake, da fitintinu, kuma suke kekketa haɗin-kan al'umma.

C] Shuwagabanni, da masu ikon zartarwa da su bi dukkan matakan doka, wanda suka wajaba don tabbatar da zaman kasa karkashin yarjejeniya, da karfafa sigogi, da karkatawa wajen jaddada dangantaka, da fahimtar juna, da rayuwa tare, da samar da wani yardajjen tsarin dangantaka tsakanin 'yan-kasa; haka kuma su goyi bayan dukkan dokoki da shirye-shiryen da za su karfafa dangantaka, da kuma fahimtar juna a tsakanin bangarori da kungiyoyin addinai a kasashen Musulmi.

D] Masu ilimi, da masu fasaha, da masu hikima, da kuma masu baiwar kirkira, da kungiyoyin farar-hula, da su assasa matafiya ta al'umma, mai yalwa, don yin adalci ga tsirarun mabiya addinai, a cikin al'ummar Musulmai, da yada wayewa game da haƙƙoƙinsu, kuma da samar da yanayi na tunani, da

wayewa, da tarbiyya ta kafafen yadda labarai, da za su rungumi wannan matafiya.

E] Mabanbantan bangarorin addinai, waɗanda zamantakewar kasa ɗaya ta haɗa su, da su magance tsananin gigita da ke faruwa ga kwakwale, kuma su mai da hankali wajen tuna cewa su 'yan-uwan juna ne, su kuma farfado da abubuwan da suka zaunar da su waje ɗaya, tun kaka-da-kakanni cikin zaman lafiya, da kwanciyar hankali, da kuma gasgata juna, wanda shi ne abin da masu tsattsauran ra'ayi suka lalata ta hanyar ta'addanci da kuma tashe-tashen hankali; kuma su manta da karnonin da suka shuɗe, su yi rayuwa tare, a kasa ɗaya, da kuma kira zuwa ga sake gina tarihi ta hanyar raya tarihin zaman tare, da kulla alaƙar al'adu waɗanda suka yi nesa daga zalunci, da nisantar yin amfani da karfi.

F] Wakilan mabanbantan addinai, da ɗarikoki, da bangarori, da su tashi haikan, don magance rashin haƙuri, da dukkan salon wulakanta addinai, da batanci, da muzanta abubuwa da wasu suke girmamawa, da dukkan kalamai masu haifar da kiyayya da rigingimu. Muna jaddada cewa haramun ne a yi amfani da addinin Musulunci, don keta 'yancin mabiya addinai, waɗanda ba Musulmi ba, a kasashen Musulmi.

*Godiya ta tabbata ga Allah wanda da ni'imarSa dukkan nagartattun
abubuwa suke cika.*

*An rubuta a birnin Marrakesh, a Masarautar Maroko, ranar 16 ga watan
Rabi'ul-Sani 1436, Hijiriyya, dai-dai da 27 ga watan Janairu 2016, Miladiyya.*